

Hur frivilligorganisationer inom det sociala området använt statsbidrag under verksamhetsåret 2008

Artikelnr 2009-126-207

Publicerad www.socialstyrelsen.se, juli 2009

Förord

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att

- fördela statsbidrag till riksorganisationer som är verksamma inom det sociala området enligt förordning 1998:1814
- senast den 30 juni lämna en redovisning till regeringen om statsbidragets användning i förhållande till bidragets syfte och mål såsom de angivits i Socialstyrelsens regleringsbrev.

Denna rapport är baserad på frivilligorganisationers rapportering av hur de använt statsbidraget under verksamhetsåret 2008. Rapporten återspeglar 68 organisationers insatser. Organisationerna varierar i storlek och är verksamma inom olika delar av det sociala området. De arbetar med att förebygga eller behandla missbruk av alkohol och narkotika, ge stöd till utsatta barn och deras familjer eller motverka våld mot kvinnor. Statsbidraget är avsett för riksorganisationernas verksamhet.

Rapporten redovisar även Socialstyrelsens uppdrag i regleringsbrevet för 2009 att bedöma ändamålsenligheten i förordningen i förhållande till bidragets syfte och mål. Rapporten är skriven av May Wilson.

Lars-Erik Holm
Generaldirektör

Innehåll

FÖRORD	3
SAMMANFATTNING	7
Socialstyrelsens summering och bedömningar.....	10
SOCIALSTYRELSENS FÖRDELNING AV MEDEL	11
Anslaget.....	11
Två områden – ett anslag.....	11
Fördelningen av medel mellan olika organisationskategorier.....	12
ORGANISATIONERNAS ÅTERRAPPORTERING	14
703 planerade verksamheter har åiterrapporterats.....	14
Planerade och genomförda verksamheter.....	14
Organisationernas treårsplaner.....	15
Ett mål- och ett insatsområde per verksamhetsplan.....	15
Organisationernas satsningar.....	16
Organisationerna väljer olika inriktningar.....	17
Socialstyrelsens redovisning av organisationernas arbete inom mål 1	19
Förebyggande arbete.....	19
Socialt stödjande insatser hjälper utsatta.....	20
Atsub, anhöriga till sexuellt utnyttjade barn.....	20
Fas-föreningen.....	21
Att stärka förmåga till social delaktighet.....	21
Verdandi.....	21
Socialstyrelsens redovisning av organisationernas arbete inom mål 2	21
Organisationernas opinions- och utbildningsinsatser.....	22
Opinions- och utbildningsinsatser stärker det lokala arbetet.....	22
Hela Människan.....	22
Män för jämställdhet.....	22
Insatser riktade utåt för att påverka samhället.....	23
ECPAT.....	23
Socialstyrelsens redovisning av organisationernas arbete inom mål 3	23
Samverkan stärks.....	24
Roks, Riksorganisationen för Kvinnojourer i Sverige.....	24
IOGT-NTO.....	24
Forum för frivilligt socialt arbete.....	24
Åiterrapportering från RFSL	24
Anslaget till lokal nivå	25
Fördelning av medel till lokal verksamhet.....	25
Lokala jourer som sökte medel direkt från Socialstyrelsen.....	26
Riksorganisationernas åiterrapportering av extra medel 2008.....	26
Fördelning av män och kvinnor i organisationernas styrelser.....	27

FÖRORDNINGENS ÄNDAMÅLSENLIGHET I FÖRHÅLLANDE TILL SYFTE OCH MÅL MED BIDRAGET	29
Förordningens syfte och mål	30
Villkor	31
Uppföljning	34
Stora Rådet	34
Förordningen	34
BILAGOR	37
Bilaga 1	37
Frivilligt sett under 2008	37
Öppnare klimat men bristande resurser	37
Kvinnors situation	37
Barn och ungas situation	38
Kommunala insatser	38
Inkluderingen av människor med en annan kulturell bakgrund.....	39
Bilaga 2	41
RFSL:s Återrapportering av året 2008	41
Bilaga 3	43
SKR:s fördelning av medel	
Bilaga 4	47
Fördelningen av statsbidrag 2008-2009	

Sammanfattning

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att

- fördela statsbidrag till riksorganisationer som är verksamma inom det sociala området enligt förordning 1998:1814
- senast den 30 juni lämna en redovisning till regeringen om statsbidragets användning i förhållande till bidragets syfte och mål såsom de angivits i Socialstyrelsens regleringsbrev.

Socialstyrelsen fick i myndighetens regleringsbrev för år 2009 även i uppdrag att i sin redovisning bedöma ändamålsenligheten i förordningen i förhållande till syfte och mål med uppdraget.

Socialstyrelsen fick 76 ansökningar om statsbidrag från frivillig organisationer år 2008. Ansökningarna omfattade 150 miljoner kronor. Totalt hade Socialstyrelsen 68,3 miljoner kronor att fördela. Socialstyrelsen beviljade 68 organisationer bidrag. Åtta organisationer som ansökte fick avslag. De belopp som beviljades organisationerna för år 2008 varierade i storlek från 50 000 kronor till 9,8 miljoner kronor. Socialstyrelsen fördelade även anslag till lokala kvinnojourer som inte tillhör någon riksorganisation.

Organisationerna har generellt en hög ambitionsnivå och vill utföra mer än vad anslaget storlek ger möjlighet till. Det framgår av att organisationerna söker nästan dubbelt så mycket som anslaget medger.

Socialstyrelsen bedömer att frivilligorganisationerna i hög grad har genomfört de verksamheter som var planerade för år 2008. Frivilligorganisationernas största satsningar ligger inom opinionsbildning, information och utbildning samt intern organisationsutveckling.

Socialstyrelsen har funnit att statens övergripande syfte med bidraget har uppnåtts. Det övergripande syftet är enligt förordningen att förstärka och komplettera den offentliga sektorns insatser. Socialstyrelsens bedömning grundar sig på uppgifter från organisationerna. Någon ytterligare granskning av verksamheterna har Socialstyrelsen inte gjort.

I samband med återrapporteringen har organisationerna haft möjlighet att besvara tre frågor om hur de uppfattar situationen kring sina målgrupper inom det sociala området. Vilka förändringar har de noterat? Har förändringarna varit till det bättre eller till det sämre (se bilaga 1)?

Den förordning som styr statsbidragen är nu drygt tio år gammal. Socialstyrelsen anser att förordningen varit ett välfungerande underlag vid fördelning av statsbidragen. Socialstyrelsen anser att vissa justeringar behövs för att förordningen ska bli tydligare som styrmedel vid fördelningen av statsbidragen.

Socialstyrelsen lämnar följande förslag till regeringen. Regeringen bör vid en översyn av förordningen

- beakta att organisationerna även är verksamma inom insatsområdena förebyggande socialt arbete samt intern organisationsutveckling
- se till att formuleringen i det första målet bör speglas i text inom förordningen
- bevara förordningens möjlighet att stödja förnyelsearbete
- tydliggöra yrkesorganisationers möjlighet att få statsbidrag
- tydliggöra vad som avses med formuleringen regional eller lokal verksamhet
- förbättra möjligheterna att följa upp de effekter som organisationernas insatser har för målgruppen.

Inledning

I regleringsbrevet för år 2008 står det att: "Socialstyrelsen skall redovisa hur bidragsgivningen har bidragit till att nå uppsatta mål".

I regleringsbrevet anger regeringen tre mål som Socialstyrelsen ska beakta vid bidragsgivningen. De tre målen är

- att organisationerna bedriver förebyggande och socialt stödjande arbete, till ett sådant arbete kan räknas att stärka förmågan till social delaktighet i samhället för ekonomiskt och socialt utsatta grupper,
- att riksorganisationernas nationella opinions- och utbildningsinsatser stärker det lokala arbetet samt att den lokala nivåns arbete och erfarenheter tas tillvara i den nationella opinionsbildningen,
- att samverkan stärks, dels mellan organisationerna, dels mellan organisationerna och kommunerna och andra intressenter

Organisationerna utför även arbete som ligger utanför de tre målen som regeringen men som finns inom förordningens ramar. Socialstyrelsen har i redovisningen samlat detta arbete under rubriken annat mål.

Styrdokument för bidragsfördelningen är, förutom regleringsbrevet, förordningen SFS 1998:1814. Förordningen anger att statsbidraget är ett verksamhetsbidrag i vilket det får ingå ett begränsat bidrag till löpande kostnader för administration. Enligt förordningens 10 § ska Socialstyrelsen lämna en samlad redovisning som visar bidragets syfte och mål. De årliga uppföljningarna ska fokusera på förordningens insatsområden samt de tre verksamhetsmålen som regeringen angett för statsbidraget. Förordningen anger de tre insatsområdena:

- stödjande socialt arbete
- opinionsbildning
- utbildning och information

Socialstyrelsen har lagt till två insatsområden, för att tydligare kunna återredovisa organisationernas arbete. Dessa är förebyggande arbete och organisationsutveckling.

När organisationerna ansöker om statsbidrag hos Socialstyrelsen får de lämna uppgifter om sin planering för det kommande året, detta sker via verksamhetsplaner. Det är dessa planer som återrapporteras när året gått och som utgör grund för denna rapport.

När Socialstyrelsen fördelar anslagen bedömer myndigheten de inkomna ansökningarna gentemot förordningen och regleringsbrevets mål. En annan viktig del i bedömningen av anslagsnivå är det tidigare årets åiterrapportering. Där utgår Socialstyrelsen från det förväntade resultatet som organisationen har angett och bedömer sedan om planeringen följdes helt, delvis eller inte alls.

Socialstyrelsens summering och bedömningar

Socialstyrelsens redovisning i denna rapport har utgått ifrån de krav som framgår av regleringsbrevet. Redovisningen bygger på resultaten från den åiterrapportering som organisationerna har gjort. Åiterrapporteringen har kommit in till Socialstyrelsen under våren 2009. I åiterrapporteringen har organisationerna redovisat utfallet av den verksamhet som var planerad för 2008. Socialstyrelsen har utgått från att de sakuppgifter som organisationerna lämnat är korrekta och har därför inte gjort någon särskild granskning av kvaliteten i underlagsmaterialet. Däremot har Socialstyrelsen bedömt i vilken utsträckning respektive organisation har uppnått de förväntade resultaten. Socialstyrelsen har enbart bedömt de delar som ligger inom ramen för statsbidraget.

Socialstyrelsens fördelning av medel

Enligt regleringsbrevet ska Socialstyrelsen: ”redovisa fördelningen av medel uppdelat på alkohol och narkotika, utsatta barn och deras familjer samt våld mot kvinnor”.

Anslaget

Under 2008 fanns totalt 68,3 miljoner kronor att fördela. Av dessa medel kommer 39,7 miljoner från anslag 14:6, folkhälsopolitiska åtgärder och 28,5 miljoner kronor från anslag 18:1, bidrag till utveckling av socialt arbete.

Tabell 1 Fördelning 2005 - 2008

Ansökningar/fördelning	År 2005	År 2006	År 2007	År 2008
Antal beviljade ansökningar	61	64	65	68
Antal avslag	14	9	5	8
Totalt antal ansökningar	75	73	70	75
Totalt ansökt belopp milj. kr	109	136	144	150
Totalt belopp att fördela milj. kr	62,9	67,3	68,3	68,3

Socialstyrelsen fick 76 ansökningar om statsbidrag för 2008, med en sammanlagd ansökningssumma på 150 miljoner kronor. 68 av de organisationer som sökte beviljades bidrag. Med ett undantag beviljades samtliga organisationer som fått bidrag 2007 även anslag för 2008. Den organisation som fick avslag lämnade inte i tid in en fullständig ansökan. Av de nio nya organisationer som ansökte beviljades två medel och sju fick avslag. Skäl till avslagen var att de kriterier som angivits i förordningen SFS 1998:1814 inte var uppfyllda.

I rapporten redovisas de verksamheter för vilka organisationerna sökt statsbidrag. För många av organisationerna innebär det att endast delar av deras totala verksamhet redovisas. Många organisationer bedriver annan omfattande verksamhet utöver de delar som får statsbidrag. Till exempel redovisas inte det ideella arbetet inom ramen för statsbidraget. Inte heller det lokala arbetet redovisas eftersom statsbidraget är till för riksorganisationernas verksamhet. Även verksamheter utanför Sveriges gränser faller utanför anslagens ramar.

Två områden – ett anslag

Statsbidragen är uppdelade på två ramanslag. I regleringsbrevet till Socialstyrelsen finns sedan år 2002 ett tillägg som öppnar gränserna mellan de båda anslagen. Där anges att de två anslagen ska ses som en helhet. För

2008 utgjorde anslag 14:6 ap.1 som avser missbruksområdet, 39 781 000 kronor och anslag 18:1 ap.3 som avser områdena motverka våld mot kvinnor samt utsatta barn och deras familjer 28 580 000 kronor. 1,4 miljoner kronor av det sistnämnda anslaget var avsett för att Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners likaberättigande (RFSL) skulle förstärka och utveckla förbundets brottsofferverksamhet/jour. Resterande medel, 27 180 000 kronor, avsåg organisationer för utsatta barn och deras familjer samt organisationer verksamma för att motverka våld mot kvinnor. Även stöd till lokala kvinnojourer och mansmottagningar som inte tillhör riksorganisation skulle utgå från anslag 18:1. Totalt belopp att fördela till samtliga organisationer var 68 361 000 kronor.

Enligt regleringsbrevet ska Socialstyrelsen redovisa fördelningen uppdelad på områden. Nedan följer en redovisning av antal organisationer inom respektive område. Yrkesorganisationerna finns indelade i det område där de har sin verksamhet baserad.

Tabell 2 Antal organisationer inom område A och B

Antal organisationer inom område A - alkohol, narkotika, anslag 14:6 år 2008

Stöd till klienter, utsatta grupper	10 organisationer
Drogprevention, främja nykterhet	20 organisationer
Paraplyorganisationer	5 organisationer
Yrkes och intresseorganisationer	4 organisationer
Totalt antal inom område A	39 organisationer

Antal organisationer inom område B – utsatta barn och deras familjer samt motverka våld mot kvinnor, anslag 18:1 år 2008

Yrkes och intresseorganisationer	6 organisationer
Utsatta barn och deras föräldrar	10 organisationer
Motverka sexuella övergrepp	5 organisationer
Motverka våld mot kvinnor	7 organisationer
RFSL	1 organisation
Totalt antal inom område B	29 organisationer

Regleringsbrevets direktiv om anslaget till lokal nivå. Socialstyrelsens fördelning av medlen och organisationernas återrapportering redovisas på sidan 28 i denna rapport.

Fördelningen av medel mellan olika organisationskategorier

Nedanstående tabell visar den faktiska fördelningen av anslaget inom varje organisationskategori. I uppdelningen mellan område A - alkohol- narkotika och B - utsatta barn samt motverka våld har bidragen till samtliga paraplyorganisationer förlagts inom område A. Forum för Frivilligt Socialt Arbete har dock medlemmar från båda blocken. Vilka organisationer som finns inom de olika kategorierna kan utläsas från den lista över fördelningen av statsbidragen som finns sist i denna rapport.

Tabell 3 Fördelningen mellan olika organisationskategorier

	Anslag tusen kronor				Anslag i procent av tot. s:a				
	År	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Missbruks- och nykterhetsorganisationer									
Klientorganisationer m fl.	9 780	10 130	10 080	10 205	16%	15%	15%	15%	
Drogpolitik, prevention, nykterhet	24 760	24 805	23 305	23 080	39%	37%	34%	34%	
Paraplyorganisationer	3 950	4 500	4 750	4 825	6%	7%	7%	7%	
Yrkesorganisationer	565	610	680	630	1%	1%	1%	1%	
Anslag miljoner kronor område A	39 705	40 045	38 815	38 740	63%	60%	57%	57%	
Barn o familjer, våld mot kvinnor									
Utsatta barn o familjer	4 175	4 675	4 925	5 400	6%	7%	7%	8%	
Sexuella övergrepp	2 375	2 600	2 850	2 990	3%	4%	4%	4%	
Våld mot kvinnor	16 875	18 500	18 375	18 940	27%	27%	27%	28%	
Yrkesorganisationer	650	800	875	865	1%	1%	1%	1%	
Till lokala organisationer		420	361	256		0,5%	0,5%	0,5%	
Till RFSL		400	1 400	1 400		0,5%	2%	2%	
Anslag miljoner kronor område B	23 425	27 395	28 786	29 851	37%	40%	42%	44%	
					100%	100%	99%	101%	
Belopp att fördela miljoner kronor	62,9	67,3	68,3	68,3					

En mindre summa av 2007 års statsbidrag fördes över till år 2008 då Socialstyrelsen i sent skede fick veta att en organisation hade gjort stora neddragningar i sin verksamhet. Anslaget för denna organisation sänktes och överskottssumman fördes över till 2008 års bidragsgivning. Därför är procentsiffrorna för 2007 och 2008 inte 100 procent i ovanstående tabell.

Organisationernas återrapportering

703 planerade verksamheter har återrapporterats

68 organisationer fick anslag 2008. Av dessa har 703 verksamheter fördelade på 66 organisationer återrapporterats.

Två organisationer får inte längre statsbidrag. Den ena är organisationen Kvinnoforums Nätverksförening som lades ned under hösten 2008 i samband att Stiftelsen Kvinnoforum försattes i konkurs. Den andra organisationen är Stulen Barndom, en organisation som under året haft både interna och externa svårigheter.

Antalet planerade verksamheter varierar stort mellan organisationerna. Stora organisationer kan presentera upp till 40 verksamhetsplaner, medan en mindre kan ha två planerade verksamheter. Även innehållet i verksamhetsplanerna kan variera stort när det gäller mängden presenterade aktiviteter. Några organisationer väljer att presentera en enda aktivitet per verksamhetsplan medan andra kan lägga in fem till tio aktiviteter i varje plan. Graden av komplexitet i de olika planerna varierar mycket. En organisation kan göra en verksamhetsplan för att samla organisationens medlemmar till ett årsmöte medan en annan organisation, i en enda verksamhetsplan, lägger upp en kedja av aktiviteter för att uppnå en politisk förändring i en komplicerad aktuell fråga. Organisationerna har mycket skilda förutsättningar både vad gäller ekonomi, medlemsantal och antal lokala organisationer. De kan inte jämföras med varandra annat än när det gäller i hur stor del de genomför den planering som de själva har angett.

Socialstyrelsen har bedömt att 637 av 703 återrapporterade verksamhetsplaner helt eller delvis har följt den planering organisationen gjort vid ansökningstillfället. 66 planer har inte genomförts. Det innebär att 91 procent av de planerade verksamhetsplanerna har genomförts.

Planerade och genomförda verksamheter

Både antalet planerade och antalet genomförda verksamheter har kontinuerligt ökat under åren. Socialstyrelsen har dock svårt att möta utökade planer med mer pengar eftersom det generella anslaget under lång tid har varit detsamma. De nya medel som tillförts har varit öronmärkta för området motverka våld mot kvinnor. Att ett antal nya organisationer har tillkommit under åren 2004–2008 innebär också att fler organisationer delar på anslaget.

Den nedanstående tabellen visar antalet organisationer som har fått statsbidrag samt antalet verksamheter som organisationerna har planerat vid ansökningstillfället. Vidare visas det antal verksamheter som återrapporterats som ”genomförda” respektive ”ej genomförda” ett år senare.

Tabell 4 Antal genomförda och icke genomförda verksamheter år 2005-2008

Jämförelser mellan åren 2005 till 2008	2005	2006	2007	2008
Antal organisationer som fått anslag	61	64	65	68
Antal planerade verksamheter	593	597	609	703
Antal helt genomförda/delvis genomförda verksamheter	520	548	556	637
Antal ej genomförda verksamheter	73	49	53	66
Genomförda i procent av planerade verksamheter	88	92	91	91
Ej genomförda i procent av planerade verksamheter	12	8	9	9
	100	100	100	100
Belopp att fördela (miljoner kronor) dessa fyra år	62,9	67,3	68,3	68,3

I detta sammanhang bör nämnas att drygt nio av tio planerade verksamheter, har genomförts, enligt åiterrapporteringen. Socialstyrelsen har i redovisningen funnit två huvudsakliga skäl till att organisationerna inte har genomfört verksamheterna enligt inlämnade planer:

- Planerna ryms inte inom det beviljade anslagets ramar.
- Planerna har ändrats på grund av andra prioriteringar

Organisationernas treårsplaner

Enligt förordningen ska organisationerna formulera en treårsplan. Syftet med detta krav är att stimulera till en långsiktig planering som motvikt till ett mer kortsiktigt projekttänkande. Alla organisationer som fick bidrag 2008 har formulerat långsiktiga planer.

Ambitionsnivån i treårsplanerna varierar kraftigt. Några planer definierar långsiktiga mål och åtgärder mot bakgrund av behovsanalyser och strategiska prioriteringar, och kan således användas som verktyg för en långsiktig strategisk styrning och utveckling av verksamheten. Andra planer verkar vara formulerade enbart för att det krävs i förordningen. Några organisationer har ifrågasatt syftet med treårsplanerna. Generellt sett verkar mindre organisationer, de som tar emot 100 000 kronor eller mindre, dra mindre nytta av treårsplanerna.

Ett mål- och ett insatsområde per verksamhetsplan

Enligt förordningen ska Socialstyrelsen redovisa statsbidragets användning i förhållande till *bidragets syfte* och *de mål som angetts i myndighetens regleringsbrev*. När organisationerna ansöker och åiterrapporterar anger de både målområden (enligt regleringsbrev) och insatsområde (enligt förordning) för den aktivitet de planerar. Socialstyrelsen registrerar därefter ett mål och en insats per verksamhetsplan

Insatsområde enligt förordning

Insats A = Stödjande socialt arbete

Insats a = Förebyggande arbete

Insats B = Opinion, tidning, webb

Insats C = Utbildning, fakta, forskning

Insats D = Organisationsutveckling

Mål enligt regleringsbrev

Mål 1 = Förebyggande och socialt stödjande arbete samt stärka förmåga till social delaktighet.

Mål 2 = Nationella opinions och utbildningsinsatser som stärker det lokala arbetet samt att lokala erfarenheter tillvaratas i nationell opinionsbildning

Mål 3 = Samverkan stärks mellan org./mellan org. och kommuner och andra intressenter

Andra mål = Insatser som från riksnivån är riktade utåt, inte inåt mot den egna organisationen

Socialstyrelsen har gjort ett tillägg, kallat ”andra mål”. Det innebär att organisationen i sitt arbete har en annan inriktning som inte ryms inom målen 1-3. Det kan gälla opinions-, informations- eller utbildningsinsatser riktade till myndigheter, till andra organisationer eller till allmänheten. I regleringsbrevets mål som omfattar dessa arbetsinsatser går riktningen från riksnivå ned till lokal nivå och vice versa. Det arbete som hamnar under ”andra mål” innebär att riksorganisationen riktar sig direkt utåt till samhället och inte går via sina lokala föreningar. Arbetet ryms inom förordningen men är inte direkt anpassat till regleringsbrevets tre mål.

Organisationernas satsningar

I nedanstående tabell visas inriktningen i de återrapporterade verksamhetsplanerna från år 2008. Tabellerna visar en sammanställning över de tre sista åren när det gäller förordningens insatsområden. Det totala antalet verksamhetsplaner har ökat men fördelningen mellan insatsområden har i stort sett förblivit densamma förutom en förskjutning från förebyggande insatser till socialt stödjande insatser.

Tabell 5a Fördelning av verksamheter enligt förordningens insatsområden 2006 - 2008

Insatsområde enligt förordningen	Antal		
	2006	2007	2008
Jämförelser 2006-2008			
A: Stödjande socialt arbete	53	52	97
a: Förebyggande arbete	66	60	49
B: Opinionsarbete/tidning/webb	229	215	244
C: Utbildning/information	93	150	158
D: Organisationsutveckling	156	132	155
Totalt	597	609	703

Organisationernas största satsning finns inom opinionsarbetet. Detta sker via möten, tidningar, trycksaker och webb. Opinionsen riktar sig både direkt utåt för att från riksnivå påverka attityder i samhället och inåt i organisationen för att från riksnivå bistå verksamheten på lokal nivå med satsningar. Som näst största satsning ligger utbildning och information. En stor del av dessa satsningar innebär utbildning inom organisationen. Det kan gälla utbildning av volontärer, av nya ungdomsledare, utbildning på lokal nivå i föreningskunskap etc. Det tredje området avser organisationsutveckling och handlar bland annat om insatser som sker för att värva nya medlemmar, för att starta nya föreningar, för att hålla ordförandekonferenser, samt för att utveckla det administrativa arbetet inom organisationen

Insatsområden från förordningen och målområden från regleringsbrevet överlappar i stora delar. Målen anger dock i högre grad insatsens riktning. Insatsområde B överensstämmer med mål 2 i att det avser opinionsbildning, men i mål 2 anges att riktningen går inåt i organisationen. Ett exempel på mål 2 aktivitet är när riksnivån iordningställer material som den lokala nivån kan använda i sin opinionsbildning eller när erfarenheterna från det lokala arbetet tillvaratas av organisationen centralt. När riksnivån istället driver opinionsbildning direkt riktat utåt mot samhället eller genomför informationsinsatser från riksnivån direkt till kommuner stämmer inte dessa verksamheter helt med formuleringarna i mål 2. Dessa aktiviteter registrerar Socialstyrelsen därför under rubriken andra mål. Detta är skälet till att andra mål blir det område som har det till kvantiteten näst största antalet verksamheter.

Tabell 5b. *Fördelning av återrapporterade verksamheter inom samtliga målområden år 2006 till 2008*

Målområde	Antal		
	2006	2007	2008
Jämförelse mellan åren 2006 till 2008			
Mål 1: Förebygga/stödja/stärka förmåga social delaktighet	127	113	140
Mål 2: Opinion, nationellt/lokalt	275	247	275
Mål 3: Samverkan	74	80	98
Andra mål: Mål som ligger utanför mål 1-3	122	169	190
Totalt	597	609	703

I jämförelsen mellan de tre åren har verksamheternas placering inom målområden i stort sett varit proportionerlig gentemot höjningen i totalt antal verksamhetsplaner.

Organisationerna väljer olika inriktningar

En riksorganisations arbete består till stor del av att understödja, stimulera och samordna de lokala organisationernas verksamhet. Det innebär att under mål 1 samlas de initiativ som tas på riksnivån för att ge stöd till de förebyggande och stödjande insatser på lokal nivå. Att en riksorganisation till exempel stödjer och stimulerar utvecklingen av öppenvårdsprogram för personer med tungt missbruk inom de lokala föreningarna betraktas som en insats enligt mål 1 och insatsområde A, dvs. *stödjande socialt arbete*. De lokala föreningarna möter personen som behöver hjälp med sitt missbruk, men riksnivån har medverkat till att erbjudandet finns. Att en annan riksorganisation tar fram informationsmaterial i drogförebyggande syfte samt utbildar ungdomsledare för att nå ut med information och påverkan till ungdomar, bedöms som en aktivitet inom mål 1 och insatsområde a, dvs. *förebyggande arbete*.

Mindre organisationer som får sitt anslag enligt förordningens 3 § arbetar oftast i direkt kontakt med målgruppen och har därför en större del av sina verksamheter inom det första målet, stödjande socialt arbete. Statsbidragets stöd till dessa små organisationer avser att de förutom att direkt stödja mål-

gruppen, också lyfter frågan och är opinions- och kunskapsspridande. Denna typ av organisationer finns främst inom kategorin utsatta barn och deras familjer samt kategorin sexuella övergrepp.

Inom mål 2 finns organisationernas opinionsbildning dit organisationerna förlägger största delen av sina resurser. Inom detta mål finns även samspelet mellan nationell och lokal nivå. Regleringsbrevet definierar målet som att ”riksorganisationernas nationella opinions- och utbildningsinsatser stärker det lokala arbetet samt att den lokala nivåns arbete och erfarenheter tas till vara i den nationella opinionsbildningen”.

Tabellen nedan visar hur de olika organisationskategorierna har fördelat sina aktiviteter. Den organisationskategori som lagt störst andel av sina resurser på mål 2, det vill säga opinionsbildning, är motverka våld mot kvinnor. Hela 50 av 108 verksamhetsplaner finns där. Det betyder att 47 procent av denna organisationskategoris resurser gäller detta mål.

Tabell 6a 2008 års återrapporterade verksamheter fördelade på organisationskategorier och målområden.

Organisationskategori	Mål enligt regleringsbrev				Antal totalt
	1	2	3	Andra mål	
Klientorganisationer	31	37	11	18	97
Drogprevention/nykterhet	51	86	38	63	238
Paraplyorganisationer	5	17	13	24	59
Yrkesorganisationer	5	36	9	25	75
Utsatta barn med familjer	22	33	5	13	73
Sexuella övergrepp	14	16	10	13	53
Motverka våld mot kvinnor	12	50	12	34	108
Totalt	140	275	98	190	703

Mål enligt regleringsbrev

Mål 1 = Förebyggande och socialt stödande arbete samt stärka förmåga till social delaktighet.

Mål 2 = Nationella opinions- o utbildningsinsatser som stärker det lokala arbetet samt att lokala erfarenheter tillvaratas i nationell opinionsbildning

Mål 3 = Samverkan stärks mellan org./mellan org. och kommuner och andra intressenter

Andra mål = Insatser som från riksnivån är riktade utåt, inte inåt i den egna organisationen

Område B är opinionsbildning. Som tabellen nedan visar förlägger organisationerna majoriteten av sina insatser inom detta område, där finns 244 av 703 verksamheter.

Område D utgör organisationsutveckling. Där finns alla aktiviteter som rör själva föreningsarbetet: sammanträden, årsmöten, utveckling av kansliverksamheten, utveckling av den interna kommunikationen. Detta är aktiviteter och kostnader som kan betraktas som organisationsstöd och inte egentligt verksamhetsbidrag. 155 av 703 verksamheter fanns inom detta område under 2008.

Tabell 6b 2008 års återrapporterade verksamheter fördelade på organisationskategorier och insatsområden

Organisationskategori	Insatsområde enligt förordning					Antal totalt
	A	a	B	C	D	
Klientorganisationer	27	6	33	10	21	97
Drogprevention/nykterhet	18	36	79	57	48	238
Paraplyorganisationer	3	2	31	11	12	59
Yrkesorganisationer	6	0	24	28	17	75
Utsatta barn med familjer	20	2	17	13	21	73
Sexuella övergrepp	12	1	23	7	10	53
Motverka våld mot kvinnor	11	2	37	32	26	108
Totalt	97	49	244	158	155	703

Insatsområde enligt förordning

Insats A = Stödjande socialt arbete

Insats a = Förebyggande arbete

Insats B = Opinion, tidning, webb

Insats C = Utbildning, fakta, forskning

Insats D = Organisationsutveckling

Socialstyrelsens redovisning av organisationernas arbete inom mål 1

Vid fördelningen av statsbidrag ska Socialstyrelsen enligt regleringsbrevets första mål beakta ”att organisationerna bedriver förebyggande och socialt stödjande arbete. Till ett sådant arbete kan räknas att stärka förmågan till social delaktighet i samhället för ekonomiskt och socialt utsatta grupper”.

Mål 1 avser förebyggande och socialt stödjande arbete *140 verksamheter finns inom detta mål*. Fördelat på insatsområden visar sig 97 verksamheter avse socialt stödjande arbete medan 49 verksamheter avser förebyggande insatser.

Förebyggande arbete

Det är främst organisationerna verksamma inom drogprevention och nykterhet som arbetar förebyggande. Men förebyggande insatser ingår i olika former hos en stor del av de organisationer som får statsbidrag från Socialstyrelsen. En femtedel av verksamheterna under 2008 bestod av direkt förebyggande eller stödjande insatser för målgruppen eller insatser för att stärka förmågan till social delaktighet.

Den organisation som har det klart största antalet verksamhetsplaner inom drogprevention är MHF, Motorförarnas Helnykterhetsförbund, 13 av organisationens 27 verksamhetsplaner finns inom detta område. Organisationen

driver ett kraftfullt alkohol-, drog- och skadeförebyggande arbete. Här följer två exempel:

MHF, Motorförarnas Helnykterhetsförbund

Under 2008 drev organisationen en kampanj kallad Raggarradion. En bakgrund var problem med rattfylleri under de senaste årens stora raggfestival "Power Big Meet" i Västerås och vid andra mindre arrangemang. En försöksverksamhet genomfördes därför vid festivalen i Västerås den 3-5 juli 2008. En lokal radiofrekvens öppnades särskilt för festivaldagarna med sändning dygnet runt med målgruppens musik och aktuella inslag från den pågående festivalen men också påverkansjinglar med trafiknykterhetsbudskap, information om alkoteststation för förare etc. Utvärdering genom media mätning visade att 64,8 procent av målgruppen blev nådd och cirka 6000 genom direkt kontakt på aktivitetsområdet. En minskning skedde från 30 gripna rattfyllerister 2007 till 18 rattfyllerister 2008. I samband med hemresan hade 16 rattfyllerister gripits 2007 men endast en 2008 enligt polisens rapporter.

En annan insats från MHF var en tävling "Communication for life" där de främsta reklam och kommunikationsutbildningarna rekryterades. Temat var en tävling på temat alkohol, droger och trafik. Målgruppen var studenter på universitets- och högskolenivå. Tävlingen inleddes med en upplevelseinriktad "kick off" på varje skola i form av en multimedieföreställning samt medverkan av rattfylleridrabbade. Prispengarna sponsrades från näringsliv och företag. Deltagande var Bergs School of communication, Beckmans designhögskola, Forsbergs designskola, Högskolan för design och konsthantverk samt Institutionen för reklam och PR vid Stockholms Universitet. Tävlingsbidragen från respektive skola fanns utställda på Volvo Showroom våren 2009.

Socialt stödjande insatser hjälper utsatta

Socialt stödjande insatser bedrivs både inom missbruksområdet och inom områdena utsatta barn och deras familjer samt motverka våld mot kvinnor. Generellt kan sägas att frivilligorganisationerna inom det sociala området gör stora och omfattande insatser för utsatta människor.

Atsub, anhöriga till sexuellt utnyttjade barn

Föreningen får sitt anslag enligt 3§ i förordningen. Av 10 verksamhetsplaner finns 8 inom mål1. Atsub bedriver stödverksamhet för anhöriga till sexuellt utsatta barn. Föreningen har jourtelefon och föräldragrupper. De anhöriga har ett stort behov av att få träffa andra i samma situation, prata om sina upplevelser och spegla sig i andras. Hitta lösningar till att vara en bra förälder trots att livet fokuseras på det brott barnet utsatts för. Hitta framtidstro och lita på människor och samhället. Föreningen har en öppen stödgrupp en gång i veckan.

Fas-föreningen

Föreningen får sitt anslag enligt §3 i förordningen. Av nio verksamhetsplaner finns fyra inom mål 1. Fas står för fetalt alkoholsyndrom och föreningen riktar sig till medlemmar och alla som är intresserade eller berörda av problematiken kring barn med fosterskador orsakade av alkohol.

Genom föreningens webbplats når information ut till hela landet och finns även att hämta på elva språk förutom svenska. Föreningen ger råd, stöd och handledning via telefon, webb och personliga möten. Bristande kunskap gör att de neurologiska skadorna ofta förbises. Föreningen skriver att föräldrar och andra i barnens nätverk har stort behov av faktakunskaper och handfasta råd men också behöver mycket stöd och bekräftelse. Föreningen hade 850 timmar avsatta för denna stödjande verksamhet året 2008.

Att stärka förmåga till social delaktighet

Både förebyggande insatser och socialt stödjande insatser syftar också till att *stärka grupperns förmåga till social delaktighet i samhället*. Nedan finns ett exempel på insatser som är direkt riktade till socialt utsatta grupper.

Verdandi

Verdandi anser att socialt företagande kan vara en möjlighet för organisationer att skapa nya verksamheter för att öka sysselsättningen för människor som är utestängda från arbetsmarknaden. Syftet är att pröva om socialt företagande med en organisation som tydlig "ägare" kan vara ett bra sätt att skapa en arbetsmarknad för långtidsarbetslösa och omvandla bidrag till lön. Verksamhet har startats inom Stockholms län i Botkyrka och Sundbybergs kommuner.

Socialstyrelsens redovisning av organisationernas arbete inom mål 2

När Socialstyrelsen fördelar bidrag ska myndigheten enligt Mål 2 beakta:

"att riksorganisationernas nationella opinions- och utbildningsinsatser stärker deras lokala arbete samt att den lokala nivåns arbete och erfarenheter tas tillvara i den nationella opinionsbildningen".

Mål 2, avser opinionsbildning och är det område där organisationerna har största delen av sina verksamheter. Totalt fanns 275 verksamheter inom mål 2 år 2008.

Även större delen av de 190 verksamheterna inom "andra mål" avser opinions- och utbildningsinsatser men dessa är då riktade utåt, dvs. från riksnivån mot politiker, myndigheter och allmänhet för att förbättra målgruppens villkor i samhället.

Organisationernas opinions- och utbildningsinsatser

Opinions- och utbildningsinsatser är mycket centrala för en riksorganisation som har många lokala verksamheter. Insatserna från riksorganisationen stärker det lokala arbetet genom att främja en gemensam identitet och tillhörighet. Opinionsbildning är ett viktigt område för alla organisationer. En god förmåga att agera och föra ut organisationens uppfattningar beror bland annat på målgrupp, ekonomi och traditioner. En välfungerande riksorganisation har god kunskap om den lokala nivån. Från den lokala nivån kan riksorganisationen ständigt uppdatera kunskapen om målgruppens behov och omvandla denna kunskap till kraftfull opinionsbildning och information riktad utåt mot samhället och politiken. Riksorganisationen kan även skapa ett övergripande gemensamt material för hela organisationen. Denna typ av insats syftar till att förbättra gruppens villkor och lyfter frågor som annars riskerar att inte bli uppmärksammade. Detta binder samman organisationen och skapar gemensamma värderingar och synsätt.

Riksorganisationernas arbete med opinionsbildning och utbildningsinsatser har två riktningar. En stor del av insatserna är riktade in i organisationen. Det betyder att riksorganisationen sammanställer allmänt opinionsmaterial som de lokala verksamheterna kan använda i sin opinionsbildning och att erfarenheter från det lokala arbetet tillvaratas av organisationen centralt. På riksnivån håller man även utbildningar, ger service samt skapar möten och gemenskap mellan lokalavdelningarna. Syftet är då att föra samman organisationens olika delar kring gemensamma värderingar och att ge lokalavdelningarna verktyg för opinionsbildning. Opinions- och utbildningsinsatser riktade mot den lokala nivån är centrala funktioner för en riksorganisation.

Opinions- och utbildningsinsatser stärker det lokala arbetet

Insatser riktade in i organisationen – kallat *organisationsutveckling* är insatser från riksorganisationen för att från riksnivå stärka och utveckla det lokala arbetet. Nedan följer några exempel

Hela Människan

”Ungdomssatsning för socialt engagemang” är rubrik på en verksamhetsplan hos organisationen Hela Människan. Organisationens huvudmän utgörs av landets kyrkor. Målet för satsningen var att kyrkorna och deras ungdomsorganisationer skulle bli mer aktiva i arbetet för socialt utsatta. Att Hela Människans arbete ska uppmärksammas mer bland unga och leda till betydligt fler unga bland anställda och volontärer. En skrift om betydelsen av diakoni och sociala insatser har spritts. Tillsammans med ett frikyrkosamfund har en regional satsning på utökat socialt engagemang för utsatta ungdomar gjorts. Ett 20-talbesök har under året gjorts i utbildningar som drivs i huvudmännens regi.

Män för jämställdhet

”Spridning och stöd för studie och bokcirkelverksamhet” kallas en insats. Riksorganisationen har gett ut ett studiecirkelmateriale med anvisningar om

hur man startar studiecirklar. En skriftserie har slutförts – Män och jämställdhet, Män och makt, Män och våld, Män och sex och Män och barn. Organisationen planerade att marknadsföra och initiera studie och bokcirklar i och utanför Män för jämställdhet i samverkan med olika studieförbund och organisationer samt ge stöd till lokala grupper och medlemmar för att genomföra cirklar. En studiecirkel om Män och jämställdhet genomfördes i Stockholm och åtta cirklar med föräldrautbildning till män som var blivande fäder genomfördes i Göteborg.

Insatser riktade utåt för att påverka samhället

Opinions- och informationssatsningar riktas även direkt från riksnivå *utåt* mot politiker, myndigheter och allmänhet. En organisation som lägger stor kraft på utåtriktad opinion är ECPAT. Elva av 15 verksamhetsplaner har den inriktningen.

ECPAT

”Barnsexturism: Påverka politiker och rättsväsende” heter en verksamhetsplan.” En av ECPAT genomförd TEMO-undersökning våren 2007 indikerade att problemet är mycket större än man hittills velat tro. Var tionde svensk resenär som rest utanför Europa de senaste tre åren hade sett tecken på barnsexturism. Som förväntat resultat avsåg ECPAT att socialdepartementets samordnande arbete ska ha följts upp. Ett möte ska ha genomförts med justitieministern om bristfällig brottsstatistik gällande svenskars sexualbrott mot barn utomlands. Möte ska ha skett med BRÅ för att försöka förmå dem att upprätta statistik över antalet svenskar åtalade och dömda för sexualbrott utomlands. I uppnått resultat anger organisationen att ett möte hållits med justitieministern och rikspolischefen där ECPAT presenterade en av föreningen beställd forskningsrapport från Stockholms Universitet där forskarna granskat 300 anmälningar om sexualbrott utomlands med svensk anknytning som kommit till det svenska rättsväsendet 2004-2007. Avsikten var att undersöka hur många anmälningar som lett till åtal och fällande dom. Fem anmälningar om sexuellt utnyttjande gjordes och inget ledde till åtal. Svenska män genomför ca 4000-5000 sexköp av barn utomlands varje år och det är i praktiken straffritt om det sker utomlands eftersom det svenska utredningsläget beskrivs som hopplöst. Ett resultat av uppvaktningen blev att Rikskriminalpolisen i början av 2009 meddelade att de kommer att få ökade personalresurser för att bekämpa barnsexturismen. BRÅ genomförde på uppdrag av ECPAT en sammanställning av relevant statistik gällande svenskars sexualbrott utomlands.

Socialstyrelsens redovisning av organisationernas arbete inom mål 3

Vid fördelningen av bidrag ska Socialstyrelsen enligt mål 3 i regleringsbrevet beakta att ” att samverkan stärks, dels mellan organisationerna, dels mellan organisationerna och kommunerna och andra intressenter”.

Mål 3 avser samverkan. 98 verksamheter finns inom detta område under 2008. Organisationerna samverkar i första hand med varandra omkring gemensamma målgrupper eller i större manifestationer. De samverkar också med kommuner eller övriga myndigheter och ibland företag.

Samverkan stärks

Samtliga organisationer presenterar någon form av samverkan i sina verksamhetsplaner. Nedan följer exempel på samverkan

Roks, Riksorganisationen för Kvinnojourer i Sverige

”Hemsida för unga tjejer och tjejjourerna” Organisationerna Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige och SKR, Sveriges Kvinnojourers Riksförbund har gått samman i planering av en tjejjourportal. Vid ett stormöte i november fanns 21 tjejjourer representerade och beslut fattades om en nationell webbportal för samtliga tjejjourer inom organisationerna Roks och SKR.

IOGT-NTO

”Stärka stödet för FN:s narkotikakonventioner” är namnet på en verksamhetsplan där organisationen tillsammans med andra antidrogorganisationer i Sverige genomförde ett World Forum Against Drugs den 15-17 september 2008. Över 600 personer från 82 länder deltog.

Forum för frivilligt social arbete

”Frivilligcentralerna” är rubrik på en av paraplyorganisationen Forums verksamhetsplaner. Frivilligcentralbegreppet har funnits i c:a 10 år som benämning på en företeelse med lokalt förankrat frivilligt arbete. Forum önskade etablera grundläggande kommunikationskanaler och utmejsla en tydlig plats för den funktion som frivilligcentralerna borde ha. En nätverks-träff genomfördes för 130 frivilligsamordnare. En temporär hemsida har skapats med fokus på information. Ett register med ett drygt femtiotal centraler finns nu. Två nyhetsbrev har sänts ut.

Organisationerna har ökat graden av samverkan vilket är inriktningen i mål 3. År 2006 arbetade 74 verksamheter mot detta mål. År 2007 hade en ökning skett till 80 och år 2008 fanns 98 verksamheter med detta innehåll.

Återrapportering från RFSL

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter (RFSL) fick 1,4 miljoner i kronor år 2008 för att förstärka och utveckla förbundets brottsofferverksamhet/jour.

I sin ansökan skrev RFSL såsom förväntat resultat att brottsofferjouren under året skulle ha

- bistått hbt-personer som vänt sig till jouren

- lanserat en ny hemsida
- ökat kännedom om brottsofferjouren i jämförelse med mätning 2007
- arrangerat en konferens för andra aktörer om våld i samkönade relationer
- arrangerat en konferens för lokala Brottsofferjourer inom RFSL
- fått ett ökat antal personer utsatta för samkönat partnervåld som vänt sig till jouren
- ökat samverkan med andra aktörer

Riksförbundet återrapporterar att brottsofferjouren under året kontaktats av sammanlagt 56 personer och att de haft ett flertal kontakter med varje person. Jouren har gett stödsamtal och även bevistat rättegång. En majoritet av frågorna har rört hatbrott.

En ny hemsida har lanserats och jouren räknar med att genom den nå ut till de personer vars främsta sökväg går via datorn.

Brottsofferjouren har inlett samarbete med kvinnojourerna Roks och SKR samt Brottsofferjourernas riksförbund (BOJ) angående utbildning om våld i samkönade relationer.

En stor del av arbetet har bestått av kunskapsspridning. (se bilaga 2).

Anslaget till lokal nivå

Från och med år 2004 har regeringen tillfört nio miljoner kronor till anslag 18:1. Om fördelningen av de medel som tillfördes skrev regeringen följande i regleringsbrevet.

”De skall fördelas till kvinnojourernas riksorganisationer samt för kvinnojourernas verksamhet. Medel skall även utgå till invandrarorganisationer, kvinno- och mansmottagningar m fl. som arbetar för att motverka våld mot kvinnor. Stöd till lokala kvinnojourer skall prioriteras liksom stöd till lokala mansmottagningar med verksamhet inriktad på att motverka mäns våld mot kvinnor och barn. Stödet bör huvudsakligen fördelas av riksorganisationerna i enlighet med riktlinjer som Socialstyrelsen meddelar. Riksorganisationerna skall redovisa skälen för bifall och avslag till lokala organisationer till Socialstyrelsen. De som inte tillhör någon riksorganisation kan söka medel direkt från Socialstyrelsen. Stöd kan också ges till organisationer som ansvarar för opinionsbildning, egna insatser och metodutveckling när det gäller utsatta barn och deras familjer”.

Fördelning av medel till lokal verksamhet

För år 2008 har Socialstyrelsen fördelat 5,2 miljoner kronor till de två riksorganisationerna, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks) och Sveriges Kvinnojourers Riksorganisation (SKR). Därifrån skulle pengarna fördelas vidare till organisationernas lokala jourer. Socialstyrelsen har fördelat 256 000 tusen kronor till lokala organisationer som inte ingår i någon riksorganisation. Övriga 3,5 miljoner kronor har fördelats till organisationer som ansvarar för opinionsbildning, egna insatser och me-

totutveckling inom områdena motverka våld mot kvinnor, sexuella övergrepp och utsatta barn och deras familjer.

Summan som betalas ut till de stora riksorganisationerna är uträknad med hänsyn till antalet lokala jourer som är medlemmar i riksorganisationen. Detta har varierat under de år som anslaget har funnits:

Tabell 7. Antalet lokala jourer knutna till de två stora riksorganisationerna

År	2005	2006	2007	2008
SKR:s lokala jourer	32	41	64	66
Roks lokala jourer	115	95	85	94
Summa jourer totalt	147	136	149	160

För år 2008 fick Roks 3,1 miljoner kronor att fördela till sina 94 lokala jourer och summan för SKR att fördela till 66 lokala jourer var 2,1 miljoner kronor.

Lokala jourer som sökte medel direkt från Socialstyrelsen

Åtta lokala kvinnojourer och mansmottagningar ansökte om statsbidrag år 2008 och samtliga beviljades bidrag. Två var mansmottagningar och sex ansökningar avsåg kvinnojourer. Ansökningarna för mansmottagningarna avsåg utbildning av volontärer samt en killgrupp. För kvinnojourerna avsåg ansökningarna bland annat att skapa en mötesplats för unga tjejer som levt med hedersförtryck samt en gruppverksamhet för äldre utsatta kvinnor.

Riksorganisationernas återrapportering av extra medel 2008

I direktiv till riksorganisationerna SKR och Roks skrev Socialstyrelsen:

”Enligt regeringens direktiv bör det lokala arbetet prioriteras. Socialstyrelsen anser att medlen bör fördelas till speciella satsningar. Socialstyrelsen anser att riksorganisationerna med sina styrelser utgör de instanser som äger störst kunskap om var och på vilket sätt medlen gör mest nytta i de lokala sammanhangen. Riksorganisationerna bör sammanställa kriterier för fördelning av medlen och fördela dessa. Riksorganisationerna ska redovisa fördelning av medel och de beslut som fattats till Socialstyrelsen.”

De två riksorganisationerna för kvinnojourer har i mars 2009 återrapporterat användningen av anslaget under år 2008.

Roks rapporterar att medlemsjourerna hade möjlighet att ansöka om 16 000 kronor vardera för att utveckla det lokala arbetet. Resten av det extra anslaget användes för gemensamma utbildningsaktiviteter som riksorganisationen anordnade.

Roks har för år 2008 återrapporterat användningen av medel enligt följande:

Roks redovisning av medel till lokal nivå år 2008

Kontantutbetalning till medlemsjourerna	1 248 000 kronor
Regionala utbildningshelger	984 000 kronor
Bidrag för deltagande i Roks årsmöte	500 000 kronor
Konferens för medlemsjourernas ordförande/anställda	230 000 kronor
Tjejjourutbildning	156 000 kronor
Medlemswebb	48 000 kronor
	<hr/>
	3 166 000 kronor

Roks medlemsjourer fick möjlighet att välja mellan flera regionala utbildningstillfällen. Tema för utbildningen var barnperspektiv på jourverksamheten, samtal och bemötande av våldsutsatta kvinnor samt Roks i framtiden.

SKR:s styrelse beslöt att drygt 1,6 miljoner kronor av det extra anslaget på 2,1 miljoner kronor skulle fördelas efter ansökan från de lokala jourerna. Resterande medel avsattes för en uppföljande konferens, samt för att genomföra tjejjourstält under Hultfredsfestivalen i juni 2008. SKR fick 124 ansökningar från 52 medlemsorganisationer till det sammanlagda beloppet på 3,3 miljoner kronor. 113 ansökningar beviljades helt eller delvis. Alla föreningar återrapporterar användningen av medlen till SKR. Sedan det lokala anslaget kom har organisationen ordnat en uppföljandekonferens där alla lokala föreningar träffas och rapporterar om sina projekt. Detta har visat sig värdefullt för medlemsorganisationerna. En förteckning över de lokala jourernas anslag från riksorganisationen finns i slutet av denna rapport (se bilaga 3).

Sammantaget finner Socialstyrelsen att riksorganisationerna SKR och Roks har använt medlen på det sätt som regeringen avsett.

Fördelning av män och kvinnor i organisationernas styrelser

En sammanställning av uppgifter som lämnats av 68 organisationer inför fördelningen av statsbidrag för år 2008 visar en övervikt av män i styrelserna för organisationer inom missbruksområdet och en övervikt av kvinnor i styrelserna för organisationer som arbetar för utsatta barn samt organisationer som motverkar våld mot kvinnor. Inom missbruksområdet är 56 procent av styrelseledamöterna män och 44 procent kvinnor. Området utsatta barn och deras familjer har 24 procent män och 76 procent kvinnor i styrelserna och området motverka våld mot kvinnor har 38 procent män och 61 procent kvinnor i styrelsernas sammansättning. I det sistnämnda området ingår även tre organisationer som har män som målgrupp, utan dessa tre organisationer skulle antalet män i styrelserna inom området motverka våld mot kvinnor sjunka till 7 procent.

Sammantaget finns inom hela området en mindre övervikt av kvinnor i organisationernas styrelser 53 procent av styrelseledamöterna är kvinnor och 47 procent är män.

Förordningen angående statsbidrag inom det sociala området

– bedömning av ändamålsenlighet

Socialstyrelsen fick i myndighetens regleringsbrev för år 2009 i uppdrag att i sin redovisning bedöma ändamålsenligheten i förordningen (1998:1814) om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området, nedan kallad förordningen, i förhållande till syfte och mål med uppdraget.

Socialstyrelsen har sedan 1999 fördelat statsbidrag till frivilligorganisationer med förordningen samt målen i regleringsbrevet som styrmedel. Den bedömning som Socialstyrelsen lämnar i nedanstående text är baserade på den praktiska erfarenheten av att i tio år ha fördelat statsbidrag med förordningen och regleringsbrevet som styrmedel. Socialstyrelsens uppfattning är att dessa styrmedel i stort varit välfungerande gentemot det syfte och de mål som angetts för statsbidragen.

Förordningen avser riksorganisationer med lokal eller regional verksamhet inom minst tio län. Socialstyrelsen har funnit att det blivit mindre vanligt att organisationer prioriterar geografisk utveckling i form av lokalföreningar efter att kommunikation genom Internet utvecklats.

Förordningens 3 § ger möjlighet att ge stöd till organisationer som representerar förnyelse. Socialstyrelsen anser att denna möjlighet att göra undantag från kravet om geografisk spridning är av stor vikt för att samhällsutvecklingen ska kunna följas. Förordningen är daterad 1998. Socialstyrelsen anser att en uppdatering av förordningen behövs och lämnar följande förslag till regeringen:

Syfte och mål:

- att det vid en översyn av förordningen bör beaktas att organisationerna även är verksamma inom insatsområdena förebyggande socialt arbete samt intern organisationsutveckling.
- att formuleringen i det första målet om att öka social delaktighet för ekonomiskt och socialt utsatta grupper bör speglas i text inom förordningen

Villkor:

- att förordningens möjlighet att stödja förnyelsearbete bör finnas kvar
- att yrkesorganisationers möjlighet att få statsbidrag tydliggörs
- att förordningen tydligare uttrycker vad som avses med formuleringen regional eller lokal verksamhet inom minst tio län

Uppföljning

- att det bör finnas möjlighet att bättre följa upp de effekter organisationernas insatser har för målgruppen.

Förordningens syfte och mål

I förordningens 1 § anges syftet med bidraget vara att förstärka och komplettera statens, landstingens och kommunernas insatser inom de angivna områdena i form av stöd till organisationerna i deras arbete med

- utbildning och information,
- opinionsbildning
- olika former av stödjande socialt arbete.

När organisationerna ansöker och återrapporterar sina verksamhetsplaner anger de inom vilka av ovanstående insatsområden de har aktiviteter. Redan år 2000 kunde Socialstyrelsen konstatera att organisationerna även förlade delar av sin verksamhet inom andra områden än de som nämns i förordningen. Intern organisationsutveckling är ett område som är väsentligt för en riksorganisation. Detta avser det administrativa arbetet inom organisationen och finns för att organisationen ska vara välfungerande och uppdaterad i sin grundverksamhet. Att utveckla webblösningar för intern kommunikation kan vara ett exempel på en intern organisationsutveckling. Andra exempel kan vara att kvalitetssäkra verksamheter eller att utbilda personal eller volontärer. Totalt utgjorde år 2008 155 av 703 insatser organisationsutveckling vilket utgör drygt 20 procent av helheten. Enligt förordningens 4 § får det ingå ett begränsat bidrag till löpande kostnader för administrationen av verksamheten hos mottagaren. De flesta organisationer har i olika omfattning verksamhetsplaner som avser organisationsutveckling. Det kan konstateras att anslaget i sin nuvarande form utgör både ett verksamhetsbidrag och ett organisationsbidrag.

Ett annat område där organisationerna är verksamma är förebyggande arbete. Organisationerna arbetar inte enbart med socialt stödjande arbete, de är även verksamma med förebyggande insatser. 49 av 703 insatser fanns inom området förebyggande arbete under år 2008. Förebyggande insatser nämns i förordningens 2§ men ingår inte i förordningens 1§ där syftet med statsbidraget anges.

På grund av de inriktningar organisationerna visat i sitt arbete har Socialstyrelsen lagt till två områden i redovisningen av organisationernas insatsområden. Dessa är organisationsutveckling samt socialt förebyggande arbete. Socialstyrelsens slutsats är att förordningen i det nu aktuella hänseendet inte är alldeles precis men att texten ger utrymme för myndighetens tolkning av förordningen.

Socialstyrelsen anser att båda dessa satsningar, organisationsutveckling samt förebyggande arbete, är välmotiverade och bör komma till uttryck i inriktningen av bidraget.

Socialstyrelsen anser att det vid en översyn av förordningen bör beaktas att organisationerna även är verksamma inom insatsområdena förebyggande socialt arbete samt intern organisationsutveckling.

I regleringsbrevet anger regeringen tre mål som Socialstyrelsen ska beakta vid bidragsgivningen. De tre målen är:

- att organisationerna bedriver förebyggande och socialt stödjande arbete, till ett sådant arbete kan räknas att stärka förmågan till social delaktighet i samhället för ekonomiskt och socialt utsatta grupper,
- att riksorganisationernas nationella opinions- och utbildningsinsatser stärker det lokala arbetet samt att den lokala nivåns arbete och erfarenheter tas tillvara i den nationella opinionsbildningen,
- att samverkan stärks, dels mellan organisationerna, dels mellan organisationerna och kommunerna och andra intressenter

De tre målen var föremål för översyn år 2005 och är mer uppdaterade än förordningen som tillkom sju år tidigare. Frivilligorganisationerna inom det sociala området var delaktiga i den översynen. Organisationerna gav sitt fulla stöd till den formulering som finns i första målet om att stärka förmågan till social delaktighet i samhället för ekonomiskt och socialt utsatta grupper. Att långvarig fattigdom skapar utsatthet och utanförskap är känt men ekonomisk utsatthet finns inte som insatsområde i förordningen. Att öka den sociala delaktigheten för ekonomiskt och socialt utsatta grupper skulle kunna vara ett viktigt insatsområde inom förordningen.

Socialstyrelsen anser att formuleringen i det första målet om att öka social delaktighet för ekonomiskt och socialt utsatta grupper bör speglas i text inom förordningen.

Villkor

Förordning SFS 1998:1814 har nu varit i bruk i drygt tio år. En utvärdering av tillämpningen av förordningen gjordes på regeringens begäran år 2002. Utvärderingen genomfördes av docent Staffan Johansson vid Göteborgs Universitet och redovisades i samband med att 2002 års statsbidrag återrapporterades våren 2003. Utvärderingen visade vid detta tillfälle att organisationerna i stor utsträckning accepterade både syftet med statsbidraget och de mål som angavs i regleringsbrevet. Flertalet organisationer ansåg att Socialstyrelsen tillämpade bestämmelserna i förordningen och regleringsbrevet korrekt. Flera organisationer önskade att bidraget skulle delas upp i ett grundbidrag kompletterat med någon form av verksamhetsbidrag. Man hade dock svårt för att finna rättvisa kriterier för ett sådant grundbidrag. Olika finansieringsformer ger olika grad av handlingsfrihet och det dåvarande ansågs ge en rimlig grad av handlingsfrihet.

Organisationernas ekonomiska villkor är mycket varierande. För en tredjedel av organisationerna utgör statsbidraget en mycket liten del av organisationens totala intäkter. För en annan tredjedel är statsbidraget i stort sett de enda intäkter organisationen förfogar över. Att dela upp anslaget i olika delar när organisationerna har så olika förutsättningar skulle vara mycket komplicerat. Socialstyrelsen anser att det även framöver i förordningen bör ges visst utrymme för administrativa kostnader. Detta bör vara det enklaste sättet att kunna fördela statsbidrag till en så bred grupp av organisationer.

Förordningen anger de gränsmarkerande kriterier som gäller för att kunna få statsbidrag och visar därmed även vilka organisationer som inte blir statsbidragsberättigade. Dessa kriterier finns främst i förordningens 1–3 §. Föl-

jande synpunkter är baserade på erfarenhet av att arbeta med förordningen som styrinstrument för fördelningen av statsbidrag.

Mellan 1999 och 2009 har tio organisationer upphört och 23 tillkommit, ett antal av de nytillkomna har även upphört under perioden. Det är område B, med organisationer verksamma för att stödja utsatta barn och motverka våld mot kvinnor som har fått flest nya organisationer. Det är detta område som har fått ökat anslag under de sista åren. Tretton av de nytillkomna organisationerna finns inom område B.

Tio av de 23 nytillkomna organisationerna har bedömts uppfylla kriterierna i förordningens 2 § 2. som innebär att ha lokal eller regional verksamhet inom minst tio av Sveriges län. Fyra av de tio som fyllt villkoren avseende geografisk spridning är ungdomsförbund knutna till de traditionella folkrörelseorganisationerna inom nykterhetsvården. Övriga 13 nya organisationer som tillkommit har fått anslag med stöd av undantagsparagrafen i förordningen, det vill säga de har verkat inom områden där det funnits behov av förnyelsearbete. Dessa organisationer har beviljats statsbidrag då de bedömts ha verksamhet av nationell betydelse. Exempel på nya organisationer som fått anslag enligt 3 § i förordningen är

- Svenska Brukarföreningen, en förening för narkotikaberoende och de som har eller vill ha substitutionsbehandling
- Unga RIMON, en förening där unga romer arbetar alkohol och drogförebyggande
- Styvmorsviolen, ger stöd till styvfamiljer
- Insolvens, verksam för överskuldssatta med fokus på barnfamiljer,
- Mansmottagningen mot våld, som erbjuder behandling för män som brukar våld
- SWIS, (Somali Women in Sweden) som ger stöd till våldsutsatta kvinnor och motverkar somaliska kvinnors isolering.

Socialstyrelsen anser att undantagsparagrafen i förordningen bidrar till att samhällsutvecklingen kan följas. Den möjliggör att nya organisationer som står för innovation och utveckling kan få stöd. Frågan om geografisk verksamhet inom tio län har delvis mist sin aktualitet genom Internets möjligheter. Små föreningar verksamma inom aktuella områden kan snabbt skapa stora kontaktytor. Att bygga upp lokala föreningar som är verksamma med registrerade medlemmar och träfflokaler verkar inte längre vara den främsta ambitionen för föreningsbildningar. Satsningar kan istället ske på opinionsbildning för att förbättra målgruppens villkor samt på dialog och rådgivning via webbplatser.

Socialstyrelsen anser att förordningens möjlighet att stödja förnyelsearbete bör finnas kvar

Förordningen anger i 2 § 5. att organisationen ska ha formulerat en treårsplan där det beskrivs vad organisationen planerar att genomföra samt hur arbetet kommer att följas upp. En del organisationer opponerar sig mot kravet att lämna in en treårsplan. Att ställa samman treårsplaner gör att organisationerna måste formulera långsiktiga mål. Att ta del av dessa innebär för

Socialstyrelsen som bidragsslämnare att det blir tydligt hur organisationen ser på sitt arbete över tid, vilka långsiktiga mål organisationen har.

Socialstyrelsen anser inte att kravet om treårsplaner ska tas bort. Däremot kan det ligga på Socialstyrelsen att vara tydligare i direktiven. En treårsplan behöver enbart lämnas vart tredje år och organisationen följer själv upp och redovisar vad de åstadkommit och vad som kvarstår att genomföra.

Socialstyrelsen har generellt ansett att förordningen gett god vägledning när det gäller bedömningen av nya ansökningar. Några frågetecken har dock uppkommit. Det gäller främst två kategorier av organisationer varav den ena är yrkesorganisationer. Detta är organisationer som får relativt låga anslag där medlemmarna oftast består av kommunalt anställda eller på annat sätt yrkesverksamma personer inom det sociala området. Yrkesorganisationer var beviljade anslag redan när Socialstyrelsen övertog fördelningen av anslag och ett antal ytterligare yrkesföreningar har därefter tillkommit. Medlemmarna är yrkesverksamma inom något av de tre områden som förordningen anger, men bedriver inte i sin förening frivilligt arbete i form av förebyggande eller stödjande insatser eller opinionsbildning på det sätt som förordningen beskriver. Däremot bör erfarenhetsutbytet och kunskapspridningen som sker inom dessa föreningar stärka professionen och främja det sociala arbetet inom medlemmarnas aktuella yrkesområden. År 1999 fick sex yrkesorganisationer statsbidrag. Ytterligare fem organisationer har därefter beviljats anslag. Socialstyrelsen anser att stödet till yrkesorganisationer inom det sociala området är värdefullt och bör finnas kvar.

Socialstyrelsen anser att yrkesorganisationers möjlighet att få statsbidrag bör tydliggöras vid översynen av förordningen.

En annan kategori av organisationer som det finns oklarheter omkring är nätverksföreningar. Förordningen anger att bidragen avser en riksorganisation med lokala avdelningar inom minst tio län. Nätverksföreningar har oftast inte lokala föreningar på detta sätt. Vid bedömningen av organisationer som ansökt med denna bakgrund har Socialstyrelsen därför tagit hänsyn till behovet av förnyelsearbete inom området. Då har till exempel Styvmorsvioleten som är en nätverksförening beviljats anslag eftersom ingen annan förening haft styvfamiljer som målgrupp. Föreningen ger psykologisk och juridisk rådgivning till medlemmar via Internet med syftet att stödja styvfamiljer och därmed förhindra att barn utsätts för ytterligare separationer. En annan nätverksorganisation som ansökt är SAMBA, samarbete för prioritering av barnen. SAMBA har hitintills fått avslag på sin ansökan mot bakgrund av att organisationen inte betraktats som unik i sin inriktning då andra organisationer som får statsbidrag också lyfter frågor avseende barns välfärd. Hur nätverksföreningar ska betraktas är oklart. Föreningen kan ha medlemmar spridda över landet men saknar lokala föreningsbildningar. Socialstyrelsen har tolkat förordningen som att det är lokala föreningsbildningar som avses.

Socialstyrelsen anser att förordningen bör vara tydligare när det gäller vad som avses med formuleringen regional eller lokal verksamhet inom minst tio län.

Socialstyrelsen har för avsikt att reglera detta förhållande i en framtida föreskrift.

Uppföljning

Statsbidraget är ett resultatstyrt verksamhetsbidrag. Enligt det betänkande som föregick förordningen (SOU 1998:38) med titeln ”Vad får vi för pengarna” krävs nytänkande av såväl det bidragslämnande som det bidragsmottagande ledet för att detta skall fungera väl. Utredningen menade ”att en effektiv bidragshantering innebär att den bidragsfördelande parten lägger sig vinn om att lämna störst belopp till de organisationer som åstadkommer resultat.” Vidare menar utredningen ”att alla har ansvar för att resultatstyrningsprocessen också innebär att bidragen blir effektiva. Det är bara genom samarbete och samsyn på resultatstyrningen som de inblandade kan uppnå de ambitioner som finns bakom bidragen. Ambitioner som handlar om att med hjälp av bl.a. bidragen och frivilligorganisationerna förändra och skapa förbättrade villkor för utsatta grupper i samhället.”

Socialstyrelsen konstaterar att fördelningen med gällande styrmedel inneburit en rörlighet. Organisationernas förmåga att vara aktiv och uppdaterad påverkar anslagsnivån. Vad som ger märkbart utslag i anslagsnivå är när en organisation drastiskt minskar sin verksamhet eller väljer att bolagisera det som tidigare varit ideellt drivet. Om lokal verksamhet minskar och organisationen inte längre finns inom tio län utgör detta ett skäl till minskande anslag. Att inte i tid lämna återrapportering ger en mindre sänkning av anslaget för nästkommande år. Majoriteten av organisationerna driver dock sin verksamhet på ett sådant sätt att anslagsnivån blir relativt jämn. Förteckning över statsbidragen för år 2008 och år 2009 finns sist i denna rapport (bilaga 4).

Vilken påverkan har statsbidragen? Frågan om vilka effekter statsbidraget har för de målgrupper som berörs är svår att svara på genom de återrapporteringar som inkommer till Socialstyrelsen. Direkta effekter, d.v.s. om förhållandena blir bättre för organisationens målgrupp, kan inte utläsas av den redovisningsform som är kopplad till bidraget. För att kunna se sådana effekter bör särskilda studier av organisationer och dess verksamheter genomföras. Ett annat fokus för särskilda studier rör det ideella arbetets omfattning och betydelse i organisationernas verksamhet. Det är uppgifter som ligger utanför bidragshanteringen men som skulle ge en betydligt rättvisare bild av effekterna för den enskilde av den verksamhet organisationerna driver. De studier som initieras bör ske i samråd med de organisationer som berörs. En viss del av statsbidraget skulle kunna avsättas för att följa upp effekter av organisationernas insatser. Alternativt kan regeringen ge Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp effekter av statsbidraget.

Socialstyrelsen anser att det bör finnas möjlighet att bättre följa upp de effekter organisationernas insatser har för målgruppen.

Stora Rådet

Förordningen

Enligt 6§ i förordningen som styr statsbidragen ska det hos Socialstyrelsen finnas ett råd som möjliggör erfarenhetsutbyte. Socialstyrelsen bjuder därför vår och höst in alla organisationer som får statsbidrag till ett möte som kallas Stora Rådet. Innehåll i mötet är aktuella frågeställningar som berör orga-

nisationerna. Vid vårens möte i Stora Rådet den 28 maj 2009 fick organisationerna ta ställning till frågor om förändringar i förordningen. Många olika synpunkter kom fram. En sammanfattning följer nedan:

Organisationerna poängterade vikten av att det i styrmedlen för statsbidragen tas hänsyn till organisationernas särart och självbestämmande. Det ansöknings- återrapporteringssystem som Socialstyrelsen använder bedömdes som välfungerande därför att organisationerna får formulera egna mål och sedan själva återrapportera dessa mål. Organisationerna ställde sig positiva till och intresserade av att medverka till utvärdering/uppföljning av effekter av bidragen.

När det gällde frågan om att vidga möjligheterna så att fler organisationskategorier kunde få statsbidrag så var de avvisande till detta såvitt inte anslaget höjdes. De framhöll vikten av att det skulle vara ideellt driven verksamhet som fick det statliga stödet. Angående utvidgning av verksamhetsområden inom förordningen ansåg organisationerna att verksamheter som bedrev allmänt folkhälsoarbete borde få möjlighet till stöd via ett annat anslag. Men möjligheten att bejaka nya organisationsformer och ny teknik uppfattades positivt likaväl som möjligheten till stöd för förnyelse och innovation inom det sociala arbetet.

Organisationerna ansåg att det borde finnas en större trygghet i bidragssystemen så att kontinuiteten vore bättre garanterad. Ett förslag om att delar av anslaget skulle finnas i form av organisationsanslag fick därför stöd av flera. Några ansåg att Socialstyrelsen i sina beslut borde ge djupare förklaringar till variationerna i anslagen. Andra ansåg att det nuvarande systemet var välfungerande. Flera organisationer efterfrågade mera dialog med Socialstyrelsen.

Bilagor

Bilaga 1

Frivilligt sett under 2008

Frivilligorganisationerna inom det sociala området möter många av de utsatta människor som socialpolitiken riktar sig till och människor som kommunernas socialtjänst träffar. Det är därför värdefullt att få en bild av det sociala området, som det ser ut genom organisationernas ögon. Det är inte ovanligt att den ideella sektorn uppmärksammar trender på ett annat sätt än den offentliga sektorn. Socialstyrelsen har därför i samband med den årliga återrapporteringen av verksamheten under de senaste fyra åren bjudit in organisationerna att delge sina observationer.

För verksamhetsåret 2008 har 27 organisationer lämnat in sina reflektioner inom tre teman: Problembilden bland människor de möter, individ- och familjomsorgen i kommunerna, samt bemötandet av människor med en annan kulturell bakgrund. De organisationer som svarat träffar utsatta grupper i samhället. Socialstyrelsen återger de synpunkter som har lämnats.

Öppnare klimat men bristande resurser

På den positiva sidan har flera organisationer framhållit att det numera verkar vara ett öppnare klimat för att människor som drabbats av övergrepp, missbruk, eller någon annan kris ska kunna berätta om sina problem. Organisationerna rapporterar att medvetenheten och kunskapsnivån om problemen, som är knutna till områdena alkohol och narkotika, våld i nära relationer och barn som far illa verkar ha ökat både i befolkningen generellt och bland personal inom socialtjänst och vård. Å andra sidan verkar inte samhället ha tillräckliga resurser att ställa upp med i förebyggande och stödjande insatser.

Kvinnors situation

Flera organisationer rapporterar en växande oro för kvinnors situation. Det saknas vård insatser speciellt anpassade till kvinnor. Kvinnor rapporteras också ha svårt att få del av det utbud som finns. Organisationerna möter flera yngre kvinnor som har utsatts för övergrepp eller har olika former av missbruk. Ekonomiskt beroende gör det svårare för alla att komma loss från destruktiva relationer. Detta gäller inte minst tjejer och kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Barn och ungas situation

- *Ökande drogproblem bland barn och unga*

Konsumtionen av alkohol har krupit ner i åldrarna. Unga människors test av nya droger, till exempel GHB, upplevs som en ökande trend. Många droger går att få tag på via Internet. Flera barn lever i missbrukarmiljö. Psykisk ohälsa bland barn och unga är ett växande problem.

- *Minskat stöd till trygga aktiviteter*

Det sociala fältarbetet verkar minska på många orter. Det är svårt att få ekonomiskt stöd till läger och trygga fritidsaktiviteter för barn, och olika typer av stöd till samvaro med föräldrar när det behövs. Stödgrupper för barn till missbrukare anses vara mycket viktiga därför att det knappast finns alternativ, barnen där får möta andra i samma situation. Det är brist på åtgärder för barn och unga, vård erbjuds allt senare vilket gör att problematiken blir djupare och det blir svårare att hjälpa.

- *Stora skillnader i kontakten med BUP*

Många ungdomar vill ha en behandlingskontakt med BUP utan föräldrarnas vetskap eftersom orsaken till problemen är omständigheter i familjerelationerna, men får det inte på grund av det sätt lagstiftningen tolkas av BUP-kliniken.

- *Unga saknar förtroende*

Det saknas fortfarande mycket gällande bemötandet av barn och unga i kris inom ansvariga offentliga myndigheter. Hjälpökande upplever att man blir kränkt och misstrodd, ungdomar säger att de hellre vill gå på gatan och leva som bostadslösa än att söka hjälp hos socialtjänsten.

Organisationerna anser att det är ytterst viktigt att vårdkedjan stärks redan från de förebyggande insatserna, att riktlinjer och samverkan för barn och unga utvecklas, och att barnen och de unga blir prioriterade även i ekonomiska termer.

Kommunala insatser

- *De svagaste drabbas*

Kommunernas dåliga ekonomi gör att det inte är barnens behov som styr insatserna utan pengarna. Den ekonomiska åtstramningen märks i bristande möjligheter för barn och ungdomar att få personligt stöd i skola och fritid. Besparingskrav återkommer hela tiden och de ”mest utsatta” får betala. Under 2007 växte en småskalig hiv-epidemi fram bland äldre hemlösa missbrukare. Att en epidemi över huvud taget var möjligt beror sannolikt på att dessa människor lämnats ”vind för våg”.

- *Lång handläggningstid drabbar våldsutsatta kvinnor*

Det är svårt för våldsutsatta flickor och kvinnor att få ekonomiskt hjälp till boende i de fall då de behöver flytta till en annan kommun. Svårigheter med att få akut ekonomisk hjälp och långdragen handläggning gör att vissa våldsutsatta kvinnor inte orkar med processen utan väljer att gå tillbaka till

förövaren. Det finns stora brister i socialjouren runt om i landet, det är vanligt att de inte går att nå och att det finns oklarheter i att hantera situationer som uppkommer.

- *Kommunerna skjuter ifrån sig ansvar till öppenvården*

Resurserna för missbruksvård av barn och unga förefaller otillräckliga. Det har blivit svårare för personer med missbruk att bli beviljade behandling och långsiktig planering. Få personer får möjlighet till vård utanför den egna kommunen. Många hänvisas till öppenvård trots att det är otillräckligt för rehabilitering. De som arbetar i öppenvård får ofta inget stöd i arbetet. Extern handledning erbjuds sällan familjehem, och många vet inte ens att de kan begära att få det. Inom öppenvården skulle det behövas strängare regler för vad kommunerna måste göra.

- *Orimliga krav på motprestationer*

Klienter som saknar arbete och behöver ekonomiskt bistånd vittnar allt oftare om de höga och orimliga krav som ställs på den enskilde som motprestation. Under 2007 stramade Stockholms stad upp sina redan hårda regler för att få socialbidrag beviljat. De nya reglerna gör situationen ännu mer förtryvlig för många människor. Fler personer är i behov av stöd i kontakten med socialförvaltningen, och uppfattningen om att socialförvaltningen inte fungerar fördjupas. Ett återkommande tema inom socialförvaltningen är ”vi är överbelastade”.

En organisation uttrycker läget såhär: En del kommuner har tvingats göra hårdhänta besparingar i sin verksamhet. Risken är att detta fortsätter i kölvattnet av den ekonomiska krisen till följd av minskat skatteunderlag och att det leder till en försämrad verksamhet inom individ- och familjeomsorgen.

Inkluderingen av människor med en annan kulturell bakgrund

- *Romska flickor särskilt utsatta*

Romska flickor och kvinnor är en mycket utsatt grupp som ofta lever långt utanför samhället. Deras kunskaper om sina rättigheter, hur samhället fungerar och vilken hjälp samhället är skyldiga att ge dem är mycket bristfälliga. Samhället sviker romska flickor och kvinnor genom att man inte i tillräckligt hög grad följer upp att de får gå i skolan. I och med deras utanförskap blir de också extra utsatta om mannen utövar våld eller familjen bestämmer att de ska ingå ett arrangerat äktenskap. Det ställs inte samma krav på romska föräldrar som på andra föräldrar vilket anses olyckligt.

- *Små kommuner har svårt att möta flyktningbarnens behov*

Bland de barn och ungdomar som placeras i familjehem har man sett en ökning av barn från invandrargrupper och ensam kommande flyktningbarn. Många små kommuner tar emot flyktinger för permanent boende. Små kommuner har inte möjlighet att bemöta dessa barns och ungdomars tidigare upplevelser, traumas. De har inte heller den kunskap som behövs för att undvika problem i skola och samhälle som kan uppstå på grund av kulturella skillnader. Det tas inte samma hänsyn till dessa barns behov.

- *Somalier har hög arbetslöshet*

Flertalet av våra somaliska landsmän är arbetslösa och inte integrerade i det svenska samhället. Många pratar dålig svenska eller engelska, är fast i segregerade bostadsområden och umgås i stort bara med landsmän. Alla borde ha rätt till arbete för att kunna bidra till samhällets utveckling. Myndigheterna delar hellre ut pengar och skapar passivt bidragsberoende. Myndigheterna känner till problemen med khat missbruk men väljer att blunda. Socialtjänsten diskriminerar genom att inte ingripa vid allvarliga problem med missbruk i familjer. Vi har sett fall där socialtjänsten borde gå in med tvångsvård enligt Lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) men istället valt att föreslå meningslösa öppenvårdsinsatser. Föräldrautbildningen COPE som börjat spridas bland somalier stärker föräldrarna i föräldrarollen och gör att de därmed kan ge bättre stöd till barnen. Denna utbildning är mycket uppskattad.

- *Kulturella skillnader behöver överbryggas*

Kommunikation som överbryggar kulturella skillnader behöver utvecklas både från det svenska samhället sida och från de människor som har annan kulturell bakgrund. Onödiga missförstånd uppstår i synen på socialtjänsten för att man lär sig ”fel saker” av sina landsmän – inte av illvilja utan att enskilda erfarenheter av Sverige och svenskar blir till ”sanna” myter och fördomar. Att komma tillrätta med utmaningarna på detta område är ett krävande och mycket kvalificerat arbete. För det behöver personal inom socialtjänsten, liksom andra myndigheter, minst lika mycket utvecklingsinsatser som vad dessa målgrupper behöver.

Tolktjänst, språk- och kulturkunskap efterlyses för att lyckas bättre med inkluderingen av denna väldigt breda grupp med många olika individer. Organisationen BRIS får avsluta med följande förslag till åtgärder:

- Ge information i ett tidigt skede och under ett längre pass, om möjligt med uppföljningstillfällen. Information bör ges i mindre grupper, av svenskar och andra, inte bara av egna landsmän.
- Samla ihop information från olika myndigheter, organisationer och andra aktörer. Ge den samlade informationen under asylprocessen, efter man har fått uppehållstillstånd, under SFI-tiden och i andra situationer där det faller sig naturligt.
- Skapa förtroende och våga diskutera runt den information och kunskap man får. Detta är inte minst viktigt för relationen mellan föräldrar och barn.

Bilaga 2

RFSL:s Återrapportering av året 2008

Föreläsningar och annat deltagande i konferenser och paneldebatter
m.m.

Datum	Var	Vem	Vad (fl= föreläsning)	Delta- gare
28/1	Uppsala	Psykologiska inst	Bemötande hbt-abc	40
6/2	Göteborg	Socialmedicinska Institutionen	Folkhälsovetarprogrammet	50
22/2	Sthlm	BroM	Konferens/Intern. brottsoffer- dagen	
			Konferens suicidprevention	
8/3	Sundsvall	ROKS		
15- 16/3	Sthlm	RFSL BOJ	Rikskonferens för de lokalav- delningar där man bedriver tele- fonjournarbete.	
29/3	Sthlm	RFSU	Vaginadagen /fl	50
	Sthlm	SIDA	Gender based violence/fl	30
18/4	GBG	GBG Stad	Världskulturmuseet/fl	20
21/4	Karlstad	Kommunen	Hat,heder hbt fl	20
19/5	GBG	Forum för levande	Hatbrottspanel	60
24/5	Uppsala	RFSL Uppsala	Uppsala Pride/hatbrott/fl	40
	Sthlm	SKR	Lansering rapport: Våld i sam- könade relationer/fl	70
14/6	Norrköping	RFSL Norrköp	Jourutbildning heldag	15
24/7	Trosa	Gaycamp	Våld mot hbt/fl samt samtal	40
8/9	Sthlm	Migrationsverket	Heder och hbt	50
18- 19/9		SKL	Kvinnofridskonferens/samkönat partnervåld/fl	
25/9	Malmö	RFSL Malmö	Regnbågsfestivalen/Hatbrott- samföreläsning med polisen	30
19/10	Malmköping	SKR Sörmland	Samkönat p-våld/fl	30
25/10		Ungdomsstyrelsen	Tjejjourkonferens	
12/11	Malmö	Noaks Ark	Hiv och våld/fl	15
13/11	Sthlm	Skatteverket	Samkönat p-våld/fl	
18/11	Sthlm	Svensk Bevak- ningstjänst	Samkönat p-våld/hatbrott/fl	
20- 21/11		BOJ	20-årsjubileum/fl	
21/11	Sthlm/Medborgarpl atsen	RFSL Ungdom	Transrememberence day/tal	200
23/11	Borlänge	Borlänge tjejjour	Samkönat p-våld/fl	

24/11	Norrköping	Migrationsverket	Hedrevåld hbt/fl	60
25 /11		Amnesty	Paneldebatt	
26 nov	GBG		Läkarstämman/samkönat p-våld/fl	
27/11	Polismuseet Sthlm	Polisen	Panelamtal- hbtvåld och historien	40
28-30/11	Piteå	RFSL Nord	Barentskonferensen/fl	50
12-14/12	Paris	ILGA	Violence targeting LGBT-people /fl	40
	Sthlm	RFSL	Utbildardagar x 2 för de som arbetar med föreläsningar och utbildningar	

Bilaga 3

Redovisning av SKR:s fördelning av det extra anslaget till
medlemsorganisationer 2008

Medlemsorganisation	Projektname	Ansökt belopp	Beviljat belopp
Alla Kvinnors Hus	Upprustning av skyddat boende	33 000	25 000
Andrum	Utbildning och kunskap om våldets konsekvenser	30 000	25 000
Andrum	NKMV	4 000	4 000
Annfrid, Södertälje	Utbildningshelg	30 000	21 000
Annfrid, Södertälje	Kvinnojoursreklam	5 000	2 000
Annfrid, Södertälje	T-shirt med tryck	10 000	3 000
ATIM, Malmö	Handledning	10 000	10 000
ATIM, Malmö	Tjejnätverk, fokus på hedersrelaterad	27 000	0
ATIM, Malmö	Hälsa/friskvård	40 000	10 000
ATIM, Malmö	Utbildning jourkvinnor/aktiva	80 000	20 000
ATSUB Göteborg	Utveckling av jouren och föreläsningar	185 000	0
ATSUB Göteborg	Hemsida	30 000	10 000
ATSUB Göteborg	Lägerverksamhet	200 000	15 000
ATSUB Göteborg	Taktil stimulering	115 000	50 000
ATSUB Göteborg	NKMV	5 000	5 000
ATSUB Stockholm	Målargrupper för barn	10 000	10 000
ATSUB Stockholm	Handledning ungdomstjej	20 000	10 000
ATSUB Stockholm	Planeringsresa styrelse	30 000	15 000
Blenda, Växjö	Utveckling	42 500	34 500
Brottsoffer- och kvinnojouren Ystad-Skurup-Sjöbo	Studiebesök	14 000	14 000
Eksjö kvinnojour, Linneorna	Dannerhuset	46 000	25 000
Elin, Skövde	Utbildning nya jourkvinnor	4 000	4 000
Elin, Skövde	SKR utbildning	4 000	0
Elin, Skövde	Föreläsningar i Elins regi	2 000	2 000
Elin, Skövde	NKMV	5 000	5 000
Embla, Sölvesborg	Emblas utveckling	50 000	40 000
Falkenbergs Kvinnojour	Hemsida	20 000	5 000
Falkenbergs Kvinnojour	Infomaterial, översättning och tryck	15 000	2 000
Falkenbergs Kvinnojour	NKMV	20 000	5 000
Frida, Hässleholm	Lekplats	45 000	25 000
Frida, Hässleholm	Kick-off	40 000	22 500
Frida, Hässleholm	NKMV	20 000	5 000
Frideborg, Karlskrona	Studiebesök Polen	17 000	15 000
Frideborg, Karlskrona	Information	20 000	17 000
Frideborg, Karlskrona	NKMV	25 000	5 000
Frideborg, Varberg	Grundutbildning	10 000	10 000
Frideborg, Varberg	Kvinnofridsdagen	30 000	15 000

Helsingborg Kvinno- och tjejjour	Kick-off, personalvård	12 200	10 000
Juventas systrar, Södertälje	Kick-off och utbildning	43 165	32 500
Juventas systrar, Södertälje	Lägerhelg för tjejer	38 090	10 000
Jönköpings kvinnojour	Studiehelg/ kickoff	22 000	20 000
Jönköping	Rekryterings- och informationsdag	8 500	5 500
Jönköping	NKMV	20 000	5 000
Karlshamns Kvinnojour	NKMV	20 000	5 000
Kassandra, Göteborg	Träningskläder	2 500	2 500
Kassandra, Göteborg	Rekreationshelg, 6 anställda	12 000	10 000
Kristianstad Kvinnojour	NKMV	40 000	5 000
Kristianstad Kvinnojour	Hemsida	5 000	5 000
Kristianstad Kvinnojour	Hälsa/friskvård	20 000	10 000
Kvinnajouren Borås	Kick-off	90 000	35 000
Kvinnajouren Borås	Upprustning lägenhet	50 000	25 000
Kvinnajouren i Filipstad	Rädda kvinnajouren i Filipstad	108 000	30 000
Kvinnajouren i Göteborg	KJ Jourstimuli	92 000	30 000
Kvinnajouren i Höganäs	Ki Yoga på muslimska	6 500	6 500
Kvinnajouren i Kalmar	Förnyelse av Kalmar kvinnojour	6 846	7 000
Kvinnajouren i Sigtuna Kommun	Kompetensutveckling	50 000	30 000
Kvinnors Rätt	Sommarutflykt och vinterutflykt	50 000	0
Liljan, Tierp	NKMV	23 000	5 000
Liljan, Tierp	Liljans systrar	10 000	10 000
Liljan, Tierp	Friskvård, Liljor	6 000	6 000
Linnéan, Lidköping	NKMV	20 000	5 000
Linnéan, Lidköping	Kurser-utbildning i kvinnofridsfrågor	50 000	25 000
Linnéan, Lidköping	Tjejjoursaktiviteter	40 000	20 000
Linnéan, Lidköping	Informationsinsatser	20 000	12 000
Lotus, Kristianstad	Utrustning	20 000	10 000
Lotus, Kristianstad	Inspirationshelg	20 000	20 000
Lunds kvinnojour	Utbildning + Kick-off	25 000	25 000
Malmö Kvinnojour	Professionell handledning	60 000	33 000
Miranda, Katrineholm	Satsning på barn och ungdomar	10 950	16 000
Moa, Eskilstuna	Uppföljningskonferens för jourkvinnor	25 000	0
Moa, Eskilstuna	Seminarie serie	40 000	20 000
Moa, Eskilstuna	NKMV	16 000	5 000
Moa, Eskilstuna	Planeringskonf/kompetensutveckl.	54 500	32 500
Nacka Värmdö kvinnojour	Översättning av kvj informationsmaterial	50 000	20 000
Nyköping, Mira	NKMV	5 000	5 000
Olivia, Bålsta	Utbildning och friskvård	50 000	32 500
Rom och resande kvinnojour	Bekämpa trafficking	45 000	30 000
Skellefteå	Våldsutsatta kvinnor med missbruk + barn som mår dåligt	50 000	45 000

Stjärnjouren	NKMOV	4 000	4 000
Stjärnjouren	Deltagande i SKR:s årsmöte	5 232	5 232
Stjärnjouren	Kontaktpennor	5 700	2 850
Stjärnjouren	Stjärnkläder	9 660	3 000
Stjärnjouren	Favvokassen	5 700	5 700
Stjärnjouren	Frukostkonferens medlemmar	4 625	4 625
Stjärnjouren	Frukostkonferens styrelse	3 455	3 455
Stjärnjouren	Kontakthörna	2 906	2 906
Stjärnjouren	Foldrar	7 500	0
Stjärnjouren	Uppskattning	2 010	2 010
Systerjouren Somaya	Somaya 10 år	52 360	40 000
Systerjouren Somaya	Kvinnojoursutbildning	30 000	0
Systerjouren Somaya	Retorik och kommunikation	34 000	27 000
Systerjouren Somaya	Barnsommars 2008	15 000	15 000
Tensta Kvinno- och tjejjour	Planeringskonferens styrelsen	12 000	10 000
Tensta Kvinno- och tjejjour	Dator skrivare program	12 000	8 000
Tensta Kvinno- och tjejjour	Möbler	15 000	10 000
Tjejjouren Ella	Tjejaktiviteter under sommaren	7 000	4 000
Tjejjouren Ella	Ellas studiecirkel	15 900	16 000
Tjejjouren Ella	Ellas PR-material	23 000	9 000
Tjejjouren Ella	Tjejgrupp	10 000	10 000
Tjejjouren Falkenberg	Alla former av våld	15 000	10 000
Tjejjouren Hera	Aktiviteter	25 600	10 000
Tjejjouren Hera	Marknadsföring	12 200	5 000
Tjejjouren Hera	Hemsida	1 000	1 000
Tjejjouren Hera	Utbildning	10 600	11 000
Tjejjouren Hera	Fasta kostnader	18 800	0
Tjejjouren Hera	Kontorsmaterial	1 500	0
Tjejjouren Meja	Tjejjouren Meja	30 000	25 000
Tjejjouren Miranda	Kvällsaktiviteter	7 300	7 300
Tjejjonen, Stockholm	Handledning till anställda	20 000	20 000
Tjejjonen, Stockholm	Digitalkamera	2 000	0
Tjejjonen, Stockholm	Medel till informationsmaterial	27 000	6 500
Tjejjonen, Stockholm	Hälsa/friskvård anställda	12 000	10 000
Tjejjonen, Stockholm	Volontärutbildning	30 000	20 000
Tjejjonen, Stockholm	Genusutbildning för volontärer	24 000	12 000
Tjejjonen, Stockholm	10-årsjubileum	20 000	10 000
Täby/Danderyd kvinnojour	Studieresa med friskvårdsaktivitet	40 000	40 000
Unga för nära relationer utan våld	Etablering av föreningen	26 000	26 000
Viktoria, Halmstad	Hemsida och informationsmaterial	15 000	9 000
Viktoria, Halmstad	Utbildning/friskvård för aktiva	25 000	22 500
Västerorts Kvinnojour	Planeringskonferens styrelsen	10 000	10 000
Västerorts Kvinnojour	Introduktionskonferens	3 000	3 000

Västerorts Kvinnojour	Öppet seminarium	5 000	3 000
Västerorts Kvinnojour	Hemsida	6 000	5 000
Västerorts Kvinnojour	Dator skrivare program	12 000	8 000
SKR	Hultsfredsfestivalen	200 000	200 000
SKR	Uppföljningskonferens	200 000	200 000
		Ansökt	Fördelat
Summa att fördela: 2 miljoner	SUMMA:	3 706 799	2 004 078

Bilaga 4

Statsbidrag till organisationer inom det sociala området år 2008-2009

Område A

Organiserar eller ger stöd till klienter och utsatta grupper	Anslag 2008, kr	Anslag 2009, kr
Convictus	575 000	575 000
DIANOVA	280 000	300 000
Riksförbundet FMN, Föräldraföreningen Mot Narkotika	1 600 000	1 650 000
RIKSKRIS - Kriminellas revansch i samhället	1 800 000	1 700 000
LP-verksamhetens Ideella Riksförening	1 600 000	1 650 000
Fria Sällskapen Länkarnas Samorganisation, FSLS	350 000	350 000
Sällskapen Länkarnas Riksförbund	800 000	750 000
Länkens kamratförbund	300 000	300 000
RFHL - Riksförbundet för hjälp åt nark. o läkem.beroende	2 600 000	2 650 000
Svenska Brukarföreningen	300 000	400 000
Drogpolitik, prevention, främja nykterhet		
Alna Sverige Förening	800 000	500 000
Sveriges Blåbandsförbund	950 000	950 000
Sveriges Blåbands ungdom	ny	100 000
Svenska Frisksportförbundet	180 000	180 000
Föreningen Fruktdrycker	130 000	130 000
Förbundet Hassela Solidaritet	800 000	500 000
Hela Människan	4 100 000	4 100 000
IOGT/NTO	4 425 000	4 325 000
IOGT/NTOs Juniorförbund	100 000	200 000
KILEN - Konsumentföreningen Läkemedel och Hälsa	150 000	150 000
Kvinnoforums nätverksförening	575 000	0
Föreningen Mentor Sverige	250 000	350 000
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	4 400 000	4 450 000
MHF-Ungdom	90 000	100 000
RIMON, Unga romer mot droger	100 000	100 000
Sveriges Akademikers Helnykterhetsförbund (SAN)	60 000	70 000
Riksförbundet SIMON	1 650 000	1 650 000
Sveriges Lärares Nykterhetsförbund (SLN)	120 000	120 000
SMART, Riksförbundet	650 000	700 000
Ungdomens Nykterhetsförbund	825 000	850 000
Verdandi	2 725 000	2 800 000
Samarbets- & paraplyorganisationer		
Forum för Frivilligt Socialt Arbete	1 950 000	2 000 000
KSAN/Kvinnorganisationernas Samarbetsråd i Alkohol- o Narkotikafrågor	1 550 000	1 575 000
Sveriges Landsråd för alkohol- o narkotikafrågor	650 000	650 000
Rainbow Sweden	550 000	600 000
Forum för familjevård (FfF)	125 000	125 000
Yrkes - & intresseorganisationer		
Riksförbundet Frivilliga samhällsarbetare	100 000	100 000
Svenska Narkomanvårdsförbundet	225 000	215 000
RAM Riksföreningen för alkoholtagningar	225 000	215 000
Riksförbundet mot alkohol och narkotikamissbruk	80 000	80 000
Riksförbundet för Fältarbete	ny	50 000

Område B**Yrkes - & intresseorganisationer**

FACO - Familjevårdens Centralorganisation	100 000	100 000
Familjehemmens Riksförbund	100 000	100 000
Föreningen för Familjecentralers främjande	225 000	225 000
Riksorganisationen Sveriges Professionella Kriscentra för Män	240 000	400 000
RFF Riksförbundet för förstärkt familjehemsvård	100 000	100 000
Föreningen för Socionomer inom fosterbarnsvården	100 000	100 000

Utsatta barn och deras familjer

BRIS, Riksförbundet	1 600 000	1 600 000
FAS-föreningen	250 000	300 000
Sveriges Makalösa Föräldrar	1 500 000	1 500 000
Riksförbundet för Familjers Rättigheter (RFFR)	800 000	600 000
Rädda Barnen	200 000	300 000
Föreningen Styvmorsviolen	200 000	250 000
Föreningen Unga föräldrar	300 000	150 000
Riksförbundet Insolvens	350 000	400 000
Stulen Barndom	100 000	0
Riksbryggan	100 000	100 000
Röda Korset		100 000

Motverkar sexuella övergrepp samt stödjer utsatta

ATSUB, Anhöriga till sexuellt utnyttjade barn	250 000	300 000
ECPAT Sverige	750 000	900 000
HOPP - Riksorganisationen mot sexuella övergrepp	1 150 000	1 600 000
RISK - Riksföreningen Stoppa Kvinnlig könsstympning	575 000	500 000
Riksföreningen stödcentrum mot incest	265 000	255 000

Motverkar våld mot kvinnor

Brottsofferjourenas Riksförbund	150 000	650 000
Mansmottagningen mot våld	240 000	450 000
Män för jämställdhet	850 000	1 000 000
ROKS - Riksorg för Kvinnojourer i Sverige	9 800 000	13 900 000
Sveriges Kvinnojourers Riksförbund (SKR)	6 950 000	10 500 000
SWIS - Somalie Women in Sweden	50 000	50 000
TERRAFEM	900 000	1 200 000

Organisationer verksamma inom området motverka våld mot kvinnor fick inför 2009 10 milj. kronor i ökat anslag